

דובר צה"ל
IDF Spokesperson

הנחיות למפקד
בזירה התקשורתית

בית הספר הצבאי לתקשורת

מפקד יקר,

בשנים האחרונות חלה מהפכה חסרת תקדים בעולם התקשורת, המציבה בפנינו כיום דפוסי פעילות שונים לחלוטין מאלה שהורגלנו אליהם בעבר. ריבוי מקורות המידע, הטלוויזיה הרב-ערוצית, המרשתת (אינטרנט), הדור השלישי של הטלפון הנייד והמסרונים (אס-אמ-אס)-כל אלה יצרו זירה תקשורתית דינמית, הפועלת בקצב מהיר במיוחד ובנפח פעולה אדיר. במציאות זו שואפים כל כלי התקשורת להיות ראשוניים בפרסום המידע לציבור. פרק הזמן שבין מועד התרחשות אירוע לבין פרסומו התקצר באופן דרמטי, וההשפעה על דעת הקהל הפכה לאתגר מקצועי מורכב מאי-פעם.

דעת הקהל ואמון הציבור הם גורמים רבי משקל בשדה הקרב המודרני, התקשורת, שהיא חלק בלתי-נפרד מן הזירה המבצעית, הופכת למרכיב משפיע ובעל חשיבות מכרעת. אנו מחויבים ללמוד את תחום התקשורת כדי שנוכל להסביר את פעילותנו לציבור.

הכרה בחשיבות התקשורת, רכישת מיומנויות וכלים תקשורתיים, ביצוע הנחיות בדבר מגע עם עיתונאים, לרבות צירופם ליחידות השונות - הם חלק מאחריותם של מפקדים בכל הדרגות. אנו, בחטיבת דובר צה"ל, מודעים לכך ונעשה הכול כדי להכשיר את המפקדים להתמודד בזירה מבצעית רוויית תקשורת. לפניך פנקס הכולל הנחיות, כללים ודגשים לפעילות מול גורמי תקשורת, ואנו מקווים כי יהיה לך לעזר במילוי תפקידך. אנו, חטיבת דובר צה"ל על מפקדיה וחייליה, עומדים לרשותך בכל עת.

בברכה,

בית-הספר הצבאי לתקשורת

בית הספר הצבאי לתקשורת

תמונה אחת שווה אלף מילים

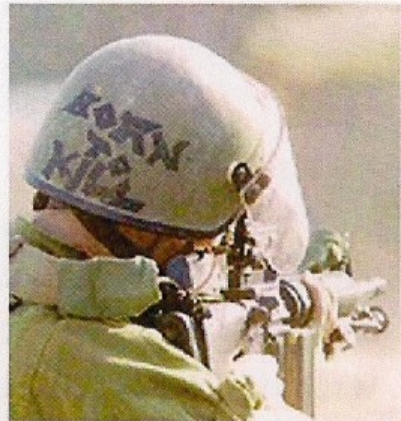
לחימה בסביבה רווית תקשורת-רקע

התקשורת נמצאת כיום בכל מקום ובכל עת, והיא פועלת בכל שעות היממה ובזמן אמת. כל טלפון נייד הוא כיום פוטנציאל למצלמה. האופן שבו צה"ל ופעילותו משתקפים בתקשורת משפיע על דימוי צה"ל בעיני הציבור, בארץ ובעולם כולו. בתקשורת אין ריק (ואקום): אם לא נספר את הסיפור, אחרים יעשו זאת. מידע אמין מונע שמועות וכותרות לא-מדויקות. די בתמונה, בהתנהגות או באמירה שלילית אחת כדי לגרום נזק תקשורתי חמור. העיתונאי אינו אויב, הוא מבצע את תפקידו האזרחי והציבורי, יש להתייחס לשהייתו בשטח כאל עובדה קיימת.

אין לשאת כתובות וסמלים העלולים
לעורר הז תקשורת שלי

הקריקטורה בעולם הערבי

התמונה שהתפרסמה

הנחיות תקשורת לפעילות מבצעית

- תדרך את חייליך בנושא התקשורת לפני כל מבצע, ודאג לשילוב הנושא גם בתחקירים ובאימונים.
- תדרך את חייליך לפעול באופן המפגין אחריות, זהירות, רגישות לחיי אדם ורכוש, בהתאם לערכי צה"ל ורוח צה"ל.
- כל פקודה מבצעית חייבת לכלול התייחסות לנושא הדוברות והתקשורת. מרמת אוגדה ומעלה יצורף לפקודת המבצע נספח תקשורת (בתיאום עם נציג דובר צה"ל בפיקוד).
- למרכיב התקשורת השפעה על הפעילות המבצעית, ויש להביאו בחשבון עוד בשלב תכנון הפעילות.
- הנח כי כל אירוע צפוי להיות מתועד ומפורסם.
- כדי להשפיע על הסיפור התקשורתי, העבר לדובר צה"ל תמונות מהשטח ומידע אמין ורלוונטי, בתוך זמן קצר ובהתאם לשעון הפעילות התקשורתית.
- לפני כל מבצע בדוק אם חייליך נושאים כתובות וסמלים העלולים לעורר הד תקשורת שלילי.
- זכור, כתב אינו רשאי להיכנס לחמ"ל.

יש לתעד הצלחות מבצעיות

הנחיות תקשורת לפעילות מבצעית (המשך)

- צפה מראש מה הם המקומות שבהם צפויה להיות נוכחות תקשורתית והיערך לה. הכוונה לשטחי היערכות, שטחי כינוס המשמשים לכניסה וליציאה, נקודות גיוס, מעברים, פינוי פצועים, הפגנות, אירועים הקשורים לאוכלוסייה אזרחית, בתי חולים וכדומה.

דוגמאות לאירועים בעלי השלכות תקשורתיות הדורשים עדכון חטיבת דובר צה"ל:

פגיעה בנושאי נשק, פגיעה באזרחים, איתור אמל"ח או חומרי הסתה, היתקלות, פצועים או הרוגים, נוכחות של כלי תקשורת באזור, מגע עם ארגונים בין-לאומיים או עם ארגוני זכויות אדם, תקריות בנקודות הביקורת, מעצרים, מגע עם בכירים פלסטינים, תאונות או תקלות מבצעיות.

כתבים מתלווים לכוחות

צירוף כתבים לכוחות צה"ל

צירוף כתבים לכוחות הוא חלק ממדיניות הפתיחות התקשורתית המבוקרת של צה"ל. צירוף הכתבים היא הזדמנות חשובה לשיתוף הציבור בפעילות, המאמץ ובהישגי צה"ל. **צירוף הכתבים מתבצע עפ"י הערכת מצב מטכ"לית, והוא מחייב את כלל המפקדים.**

כתבים המצורפים לכוחות יוחתמו על טופס הסרת אחריות, ובמסגרתו יוגדרו כללי הסיקור.

- הגדר גורם מיומן ביחידה שתפקידו ללוות את הכתב במשך כל שהותו בגזרה ולדאוג לביטחונו.
- תדרך באופן מפורט את כלל הכוחות בנושא ההנחיות, כללי ההתנהגות, ודגשי בטחון מידע.
- דרוש מהעיתונאי להגיע בבגדים אזרחיים נוחים וכהים, בנעליים להליכה, בקסדה ובאפוד מגן (במידת הצורך, ניתן לספק לו ציוד חסר).
- הגדר, בתיאום עם חטיבת דובר צה"ל, את הכללים להעברת, בנוגע לזמן הפעלת המצלמה, זמני השידור החומר, לשימוש בטלפון נייד ולהגבלות נוספות.
- דאג לסייע לכתב בכל דרך שאיננה פוגעת במשימה ובביטחון המידע.
- תאר לכתב את ההתרחסות מנקודת מבטך כמפקד.

תיעוד של צוות הסיקור במהלך פעילות הכוחות

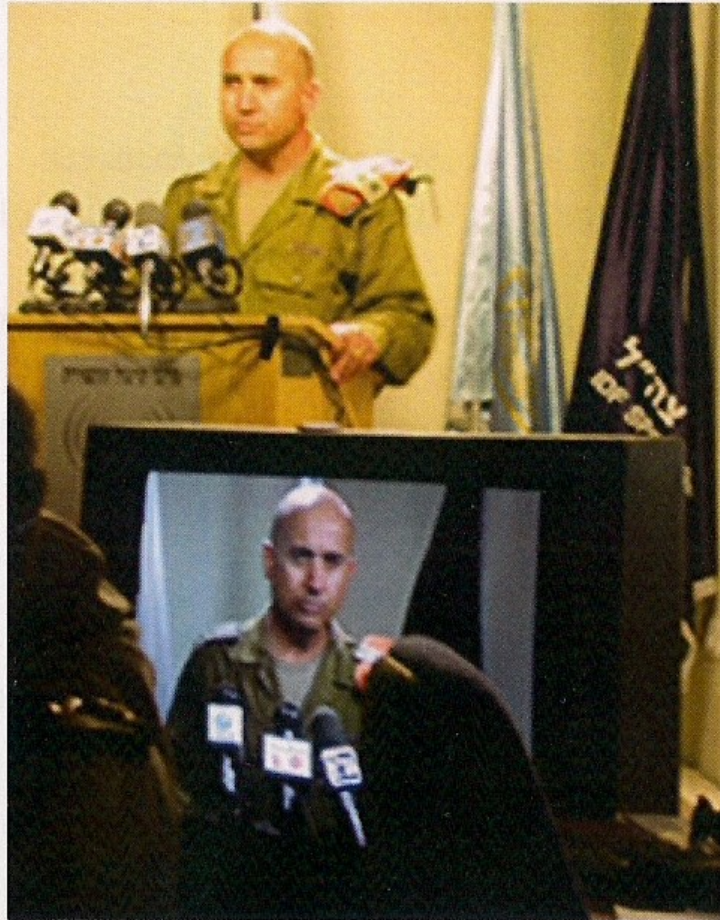
סיקור מבצעי

כחלק מיישום לקחי "מלחמת לבנון השנייה" הוקמו בצה"ל צוותים לסיקור מבצעי. צוותים אלה כוללים חיילים בעלי פרופיל קרבי, היודעים לתפקד בשטח לחימה והמוכשרים לצלם תמונות סטילס ווידאו.

- צרף את צוות הסיקור המבצעי לכוחותיך לצורך צילום הפעילות המבצעית והפצת הסיקור לתקשורת האלקטרונית והכתובה בארץ ובחו"ל.
- זמן את צוות הסיקור גם לצורך פרסום הישגים מבצעיים שכדאי להציג לציבור.
- לתיאום והזמנה של צוות סיקור מבצעי צור קשר עם נציגות דובר צה"ל בפיקוד, באוגדה או בחטיבה.

המרכז לתרגול תקשורת בבית הספר הצבאי לתקשורת :
תרגול מוקדם טרם ריאיון באמצעי התקשורת

כללים לראיונות/שיחות רקע/תדרוכים

- אין לקיים ראיונות לאמצעי התקשורת ללא אישור של חטיבת דובר צה"ל ונוכחות נציג חטיבת דובר צה"ל בזמן הריאיון.
- כל ריאיון דורש הכנה מוקדמת עם נציג חטיבת דובר צה"ל, ויש לערוך תרגול מוקדם.
- הקפד לקבל מחטיבת דובר צה"ל דגשים ומסרים לריאיון.
- ברר מראש מהם נושאי הריאיון ותכנן את דבריך.
- קבל דגשי ביטחון מידע לפני הריאיון מנציג ביטחון מידע ביחידתך.
- קבע מראש שניים או שלושה מסרים מרכזיים, וחזור עליהם במהלך הריאיון.
- נתב את השיחה לנושאים החשובים לצה"ל ולך, כפי שהוגדרו בהכנה.

ריאיון טלוויזיוני בשטח

כללים לראיונות/שיחות רקע/תדרוכים (המשך)

- דבר בשפה ברורה ופשוטה, ללא ראשי תיבות או מונחים צבאיים.
- דבר אך ורק על נושאים שבתחום אחריותך, ואל תתייחס לנושאים מדיניים או פוליטיים.
- דבר בצניעות, באמינות, ב"גובה העיניים" וללא הפרזות.
- דבר קצר ולעניין, אל תרבה בפרטים.
- הימנע מהאשמות או מהטלת אחריות על גורמים אחרים.
- הקפד לשקף את ערכי צה"ל בתקשורת.
- שמור על צנעת הפרט, וגלה רגישות למשפחות הנפגעים.
- אינך בחקירה, ביכולתך לענות: "אינני מוסמך להתבטא בנושא זה" או "אינני יודע" או "נושא זה מסווג".
- זכור, כאשר הנך מתראיין אתה מייצג את צה"ל. הקפד שדבריך יתאימו לקו המסרים של צה"ל.

תרגול ריאיון טלוויזיוני במרכז תרגול תקשורת

דגשים לראיונות ברדיו

- היעזר בדף שבו כתובים המסרים, אך אל תקרא מהדף.
- הימנע מרעשים מיותרים. דאג ככל שניתן לסביבה שקטה ולטלפון קווי ללא רעשים.
- אמור דבריד בצורת שיחה, לא הצהרה.
- ענה בקצרה. דבר במשפטים קצרים.
- התאם את עוצמת קולך לקול המראיין.

דגשים לראיונות טלוויזיוניים

- השתדל לערוך לפני כל ריאיון טלוויזיוני תרגול מקדים במרכז לתרגול תקשורת.
- הבט במראיין, ולא במצלמה.
- שמור על יציבה זקופה, היישר מבט והימנע מתנועות מיותרות או מתנועות חדות.
- בשטח-התראיין במדי ב', ובאולפן-התראיין אך ורק במדי א'.
- השתמש בידיך ובשפת הגוף על מנת להדגיש את המסרים המילוליים.
- הקפד על הופעה ייצוגית ותקנית: ללא חפצים בכיסים או משקפי שמש.
- בראיון שטח, בחר רקע רלוונטי שאינו מסיח את הדעת ושמעביר את המסר.

הימנע מלהתעמת עם נציגי הארגונים

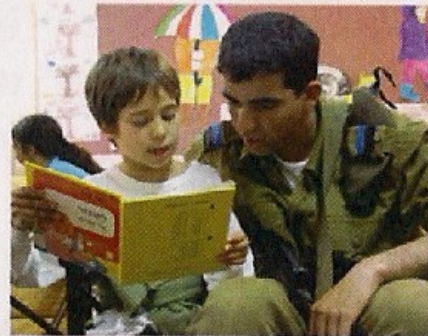

ארגונים אזרחיים

- צה"ל פועל בשיתוף פעולה עם ארגונים אזרחיים רבים-ארגונים יהודיים, גורמי ממשל זרים, ארגונים בין-לאומיים וארגוני זכויות אדם-מתוך הכרה בחשיבותם ובהשפעתם על הממשל והתקשורת. לעובדי הארגונים יש זכות להיות נוכחים במעברים, כלכל אזרח. לעובדי הארגונים זכות לצלם בשטחי המעבר.
- אל תנהג באלימות כלפי עובדי הארגונים, ואל תחריס ציוד צילום. על אף שנוכחות מצלמות ונציגי ארגונים עלולה לעודד הסתה או התגרות (פרובוקציות), הפגן איפוק, סבלנות ויחס הולם. אם נוכחות נציגי הארגון מפריעה לפעילותך, בסמכותך להזמין את משטרת ישראל. הימנע מלהתעמת ישירות עמם, ודאג לעדכן את נציג חטיבת דובר צה"ל בגזרתך.

פעילויות חיוביות ביחידות השונות שניתן להציג לתקשורת

יוזמות תקשורתיות

צה"ל, כגוף ציבורי, מעוניין להציג לציבור את ההיבטים החיוביים בעבודתו: להראות עשייה, מוכנות, כשירות, השתפרות, דאגה לפרט ויישום לקחים.

- שאל את עצמך מה חדש ביחידה, מה חשוב, מה מעניין וכיצד ניתן להביא לידי ביטוי תקשורתית את פעילות היחידה. למשל: סיפורים אישיים של חיילים, הישגים, שיפורים או חידושים ביחידה עשויים להיות בעלי ערך תקשורתית. כדאי לפרסם גם מקרים של שיתוף פעולה צבא-קהילה.
- התקשר אל דובר צה"ל בכל מקרה שברצונך לקדם פרסום בתקשורת.
- בחן לאילו אירועים יחידתיים ניתן להזמין תקשורת, והמלץ על כך לנציגי חטיבת דובר צה"ל.

תדרוך חיילים

- א. אין לקיים שיחות או ראיונות עם עיתונאים ללא אישור דובר צה"ל. שים לב כי עיתונאים לא תמיד יזדהו בפניך!
- ב. נהג באדיבות כלפי הכתבים, ציין בפני הפונה כי אינך מורשה לשוחח עמו.
- ג. הפנה את הכתב לנציג דובר צה"ל בגזרה או למפקדיך.
- ד. דווח למפקדיך ולנציג דובר צה"ל בגזרתך על המפגש, וציין את תוכנו.
- ה. זכור שכתב הוא קודם כל "אזרח", ולכן הוא רשאי לנוע בגזרה ככל אזרח, למעט אם האזור הוגדר כשטח צבאי סגור על ידי מפקד הגזרה.
- ו. כתבים אינם רשאים להיכנס למתחמים צבאיים ללא אישור. כשניתן אישור להכניס עיתונאי למתקן צבאי, דאג לליוויו במשך כל שהייתו במקום.
- ז. התקשורת, בעיקר התקשורת העולמית, מחפשת תמונות "חזקות", אפילו מקנטרות ומתגרות (פרובוקטיביות), ולכן הימנע ככל האפשר מ"יצירת תמונות" כאלה. די בתמונה אחת כדי לגרום נזק חמור לתדמית הצבא והמדינה.

תדרוך חיילים (המשך)

- ח. לא תאיים על הכתב בכל דרך שהיא: לא במילים, לא בנשק ולא בנקיטת פעולת עונשין. אל תחסום את עדשת המצלמה של הכתב ואל תיקח ממנו את מצלמתו.
- ט. הראה רגישות למקרים הומניטריים, לפצועים, לנשים ולילדים.
- י. הקפד לשקף את ערכי צה"ל. התנהג בכבוד, ללא התלהמות וגלה יחס אנושי לאזרחים ולחיילים.

עשה ואל תעשה

לתקשורת תפקיד חשוב בשיקוף המציאות ומכך תפקידה בשימור חוסנה של הדמוקרטיה בישראל. לצה"ל, על מפקדיו וחייליו, מפגשים יומיומיים רבים עם התקשורת.

אנו מבקשים להעביר לך כללים בסיסיים להתנהגות עם אמצעי התקשורת:

א. העיתונאים הם אזרחים הממלאים את עבודתם ולפיכך, הם רשאים להימצא בכל מקום למעט בשטח צבאי סגור, שהוכרז רשמית על ידי מפקד בגזרה.

עיתונאי המבקש להציג בפניו את צו סגירת השטח, יש להיענות לבקשתו בנימוס ובצורה מכובדת. ב. אין לקיים שיחות כלשהן עם נציגי תקשורת ללא אישור דובר צה"ל.

עליך לשים לב עיתונאים לא תמיד יזדהו בפניך, על כן נהג בתבונה בשיחה עם אדם שאינו מוכר לך. ג. כל לובש מדים מייצג את צה"ל.

לכן, יש לנהוג באדיבות כלפי נציגי התקשורת - אלימות מילולית או פיזית כלפי איש תקשורת אסורה בהחלט.

עשה ואל תעשה (המשך)

- כמו-גם, החרמת ציוד או חסימת עדשה אסורים.
- ד. בכל מפגש לא מתוכנן עם אנשי תקשורת, הפנה אותם באדיבות לנציג דובר צה"ל בגזרתך או למפקדייך.
- ה. שמור על כללי בטחון מידע.
- ו. נציגי התקשורת אינם רשאים להיכנס למתחם צבאי ללא אישור.
- משניתן אישור לכניסה, ילווה הכתב/צלם ע"י נציג מוסמך מטעם דובר צה"ל למשך כל זמן שהותו במתקן/בסיס.
- ז. שקף בהתנהגותך את ערכי צה"ל. התנהג באופן אדיב ומכובד, גלה רגישות ויחס אנושי במקרים הומנים.
- ח. שים-לב, להופעתך החיצונית, לציוד שברשותך ונהג באופן טבעי ומכובד.

זכור:

"תמונה שווה אלף מילים".

גם המילים וגם התמונה חשובים ליצירת תדמיתו של צה"ל - אתם שותפים - נהגו בתבונה.

בכל מקום ובכל זמן

דובר צה"ל-בכל מקום ובכל זמן | דיווח דו"ץ: 03-6080202/3/4

03-6080246	מטה תקשורת	03-6080214	מדור כתבים צבאיים
03-6080215	מדור מקומית	03-6080244	מדור אקטואליה
02-5485801	מדור צפון אמריקה	04-6979329/115	מדור פיקוד צפון
02-5485800	מדור אירופה והפסיפיק	08-9783998	מדור פיקוד העורף
03-5694508	יח"ה הסרטה - חמ"ל	08-9902868/6	מדור פיקוד דרום
03-6080212	ביה"ס הצבאי לתקשורת	03-5835819/7	מדור פיקוד המרכז

גם באינטרנט: www.idf.il